

לקראת שבת | פרשת תולדות

זמני יציאת השבת:

י-ם: 17:14 ת"א: 17:16

חיפה: 17:13 באר שבע: 17:17

זמני כניסת השבת:

י-ם: 15:55 ת"א: 16:16

חיפה: 16:04 באר שבע: 16:18

לקראת
שבת

עד שוב אף אחיך ממך, ושכח את אשר עשית לו, ושלחתי ולקחתיהך משם, למה אשפל גם שניכם יום אחד בראשית פרק כז

יכלת השפעה בטלפתיא

איך תדע שעשו נרָגע? "עד שוב אף אחיך ממך!" כְּאִשֶּׁר תִּרְגִּישׁ שְׂאֵתָה מִפְּסִיק לְחֹשֵׁב עָלָיו רָעָה, אֲזַ תִּדְעֶה שֶׁגַם הוּא נִרְגַע מִשִּׁנְאָתוֹ כְּלִפְיָהּ!

זֶה מִדְּהִיּוֹם. הָאִמָּא שְׁפָל כָּף אוֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב וְחוֹשֶׁשֶׁת לְחַיִּיו, אוֹמְרַת לוֹ בְּבִטְחוֹה: בְּיוֹם שְׁבוֹ תִרְגִּישׁ שְׂאֵינְךָ שׁוֹנֵא אֶת עֵשׂוֹ, תוּכַל לְהִיּוֹת בְּטוֹחַ שֶׁגַם הוּא לֹא שׁוֹנֵא אוֹתְךָ. בְּעַל "פְּנִים יְפוֹת" קוֹרֵא לְזֶה "אוֹר חוֹזֵר".

יַעֲקֹב שׁוֹנֵא אֶת עֵשׂוֹ עַל הִיּוֹתוֹ רַע מְעַלְלִים, וְכֹאֲשֶׁר עֵשׂוֹ יִסְלַח לְיַעֲקֹב, גַּם יַעֲקֹב יִסְתַּכַּל עַל עֵשׂוֹ בְּעֵין יְפֹה יוֹתֵר. רִבְקָה הִיְתָה בְּטוֹחָה בְּאֵמַת זֶה עַד שִׁנְתָּנָה בִּידֵי יַעֲקֹב סִימֵן זֶה כְּבִטְחוֹהָ וְעִרְבוֹן לְשִׁמְרִיהָ עַל חַיִּיו.

מִסְתַּבֵּר שֶׁהִלְכָּבוֹת שְׁלָנוּ מִרְגִּישִׁים יוֹתֵר מִכִּפֵּי שְׁאֲנוּ מִסְגָּלִים לְשַׁעַר, וְאִם נִחְשָׁב טוֹב עַל מִישְׁהוֹ, הוּא יִתְחַיל לְחֹשֵׁב טוֹב עָלֵינוּ.

כְּדָאי לְנִסּוֹת.

הוּא כְּעַס. מְאֹד. מִתַּחַת לְאִפּוֹ לִקַּח לוֹ יַעֲקֹב אֲחִיו אֶת הַבְּרִכוֹת הַנִּצְחָיוֹת. עֵשׂוֹ רָצָה לְהִרְגֵּ אֶת יַעֲקֹב, וְרִבְקָה הוֹרְתָה לְיַעֲקֹב: בְּרַח לְחָרָן, לְבֵית אָחִי לְבָן, שָׁם תִּתְגַּוֵּר עַד שִׁיִּרְגְּעוּ הָעַנְיָנִים, וְאֲזַ תוּכַל לְחוֹזֵר.

זֶה בְּרוּר שְׂאֵם בְּרִנָּשׁ כְּמוֹ עֵשׂוֹ מְאִים עַל חַיִּיךָ, אֵתָה בּוֹרַח בְּלִי לְחֹשֵׁב פְּעַמִּים. אֲבָל בְּעֵדָן הַהוּא, שֶׁל חֶסֶר תִּקְשֶׁרֶת מִחֻלְט בֵּין אֲזוֹרִים מִרְחֻקִים, אִיךָ יִדַע יַעֲקֹב שֶׁכְּעַסוֹ שֶׁל אֲחִיו שָׁכַף, וְהוּא לֹא יִסְכֵּן אֶת חַיִּיו כְּשִׁיפְגֹּשׁ אוֹתוֹ שׁוֹב?

שִׁימוּ לֵב אִיךָ מְנַחֶה רִבְקָה אֶת יַעֲקֹב: שֶׁב בְּחָרָן "עַד אֲשֶׁר תִּשׁוּב חַמַּת אֲחִיךָ. עַד שׁוֹב אִף אֲחִיךָ מִמֶּךָ, וְשָׁכַח אֶת אֲשֶׁר עֵשִׂית לוֹ". מִדּוּעַ הִיא כּוֹפֶלֶת אֶת דְּבָרֶיהָ?

בְּעַל "פְּנִים יְפוֹת" מִסְבִּיר, שְׂאִין כֹּאֵן כְּפִילוֹת, אֲלֵא הַסְּבֵר.

בְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה הִיא אוֹמְרַת לְיַעֲקֹב: כְּשֶׁעֵשׂוֹ יִרְגַע תוּכַל לְחוֹזֵר.

וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אֹתִי

יִצְחָק לֹא מִתְרַשֵּׁם מִמּוֹתֶךָ הַשְּׁפָתִים
וְהַצְּבִיעוֹת שֶׁל הַמַּשְׁלָחוֹת הַמְּגִיעוֹת
אֵלָיו. הוּא מְגִדִיר בְּאוֹפֶן מְדִיק אֶת
שְׂרֵשׁ הַבְּעֵיָה: 'וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יִצְחָק:
מִדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם
אֹתִי.'

עִם שְׂנֵאָה שְׂכֹזוּ נִלְחָמִים בַּגְּבוּרָה,
וּבְמִקְבִיל מִמְשִׁיכִים לַחֲפֹר אֶת
בְּאֵרוֹת הַמַּיִם שֶׁיִּבְטִיחוּ אֶת הַעֲתִיד,
עַד שֶׁנִּזְכָּה לַיָּמִים שֶׁל שְׁקֵט וְרַחֲבוּת -
'וַיַּחֲפֹר בָּאֵר אַחֲרָת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ
וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רַחֲבוּת, וַיֹּאמֶר: כִּי עֵתָה
הִרְחִיב ה' לָנוּ וּפְרִינוּ בְּאֶרֶץ.'

לְצַעֲרֵנוּ, נִגְזַר עָלֵינוּ, בְּנֵי אַבְרָהָם
וְיִצְחָק, לְהַמְשִׁיחַ וּלְהַלְחֵם גַּם בְּדוֹר
שֶׁלָּנוּ עַל עֲצָמוֹתֵנוּ וְחַיֵּינוּ. בְּעֶזְרַת
ה' נִנְצַח. בִּיחָד.

נִמְשִׁיחַ לַחֲפֹר אֶת בְּאֵרוֹת הַמַּיִם
בְּמוֹיָב הֶרְחַב שֶׁל הַמַּלְאָה, בְּכָל חֲלָקֵי
הָאֶרֶץ, וְלְהוֹרִישָׁם לְדוֹרוֹת הַבָּאִים,
וַיִּתְקַים בְּנוֹ וּבְהֶם - "כִּי נַחֵם ה' צִיּוֹן
נַחֵם כָּל חֲרַבְתֵּיהָ, וַיִּשְׂם מִדְּבָרָהּ
כְּעֵדוֹן וְעִרְבָתָהּ כִּגְן ה', שְׁשׂוֹן וְשִׁמְחָה
יִמְצָא בָּהּ תוֹדָה וְקוֹל זְמֵרָה."

יִצְחָק אָבִינוּ, בְּנוֹ וּמִמְשִׁיחַ דְּרָכּוֹ שֶׁל
אָבִי הָאָמָה אַבְרָהָם אָבִינוּ, מְגִיעַ
לִנְגַב הַצְּחִיחַ וּמִנְסָה לְהַפְרִיחַ אֶת
הַשְּׂמָמָה. הוּא זֹרַע וְנוֹטֵעַ, מְשַׁקֵּה
וּמְשַׁקֵּיעַ, וְרוֹאֵה בְרָכָה בְּעַמְלוֹ.
אֵלָּא שְׂכָכְלָ שֶׁהוּא וְאֲנָשָׁיו רוֹאִים
'רִק מִסְבִּיב - 'וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיִּלְךָ
הַלוֹךְ וַיְגַדַּל עַד כִּי גִדַּל מְאֹד', לְשַׁכְנִיו
הַפְּלִשְׁתִּים נִהְיָ שְׁחוֹר בְּעֵינָיִם -
'וַיִּקְנֹאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים. וְכָל הַבְּאֵרֹת
אֲשֶׁר חָפְרוּ עִבְדֵי אָבִיו בְּיַמֵּי אַבְרָהָם
אָבִיו, סָתְמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם
עָפָר'. הַשְּׂמוֹת שְׁנוֹתָן יִצְחָק לְבְּאֵרוֹת
אוֹתָן הוּא חוֹפֵר וְהַפְּלִשְׁתִּים
סוֹתְמִים פְּעַם אַחַר פְּעַם, מְבִיעִים
הַכֹּל - 'וַיִּרְיִבוּ רַעֲיֵי גֵרָר עִם רַעֲיֵי יִצְחָק
לְאִמּוֹ: לָנוּ הַמַּיִם. וַיִּקְרָא שֵׁם הַבְּאֵר
עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ. וַיַּחֲפֹר בָּאֵר
אַחֲרָת וַיִּרְיִבוּ גַם עָלֶיהָ, וַיִּקְרָא שְׁמָהּ
שִׁטְנָה'.

זו הָאֵוִירָה בְּדֵרוֹם הָאֶרֶץ, כְּאֲשֶׁר
יִצְחָק מִנְסָה לְהַפְרִיחַ אֶת הַשְּׂמָמָה,
וְהַפְּלִשְׁתִּים סוֹתְמִים אֶת הַבְּאֵרוֹת
שֶׁיְכֻלִּים לְהוֹת גַּם לָהֶם מְקוֹר חַיִּים
וּפְרִנְסָה.

פרשת תולדות

אונקלוס

י וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אֲבִרְהָם
 אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת־יִצְחָק: כ וַיְהִי יִצְחָק
 בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־רִבְקָה
 בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדָן אֲחֹת
 לְבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה: כא וַיַּעֲמֵר יִצְחָק
 לַיהוָה לְנַכַּח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא
 וַיַּעֲמֵר לוֹ יְהוָה וַתְּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ:
 כב וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֹּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְדָּ

י ואלין תולדות יצחק בר אברהם
 אברהם הוליד את יצחק: כ והיה
 יצחק בר ארבעין שנין כד נסיב את
 רבקה בת בתואל ארמאה מפדן ארם
 אחתיה דלכּן ארמאה ליה לאנתו:
 כא וצלי יצחק קדם יי לקבל אתתיה
 ארי עקרה היא וקבל צלותיה יי
 ועדיאת רבקה אתתיה: כב ונתקין
 בנאי במעקה ואמרת אם כן למה

רש"י

ממעשיהם. מפדן ארם, על שם ששני ארם
 היו: ארם נהרים וארם צובה, קורא אותו
 'פדן' לשון 'צמד בקר', תרגום 'פדן' -
 'תורין', ויש פותרים: 'פדן ארם', כמו: שדה
 ארם, שבלשון ישמעאל קורין לשדה:
 'פדן': (כא) ויעמר, הרבה והפציר בתפלה.
 ויעתר לו, נתפצר ונתפסס ונתפתה לו, ואמר
 אני: כל לשון 'עמר', לשון הפצרה ורבויה
 הוא, וכן: 'ועתר ענן הקטרת', מרבית עליה
 העשן, וכן: 'והעפתתם עלי דבריכם', וכן:
 'ונערתות נשיות שונא', דומות למרבות
 והנם למשא, אנקרישירא בלעז. לנכח
 אשתו, זה עומד בנזוית זו ומתפלל, וזו
 עומדת בנזוית זו ומתפללת. ויעתר לו, לו,
 ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן רשע
 לתפלת צדיק בן צדיק, לפיכך, 'לו' ולא לה:
 (כב) ויתרצצו, על כרחך המקרא הזה אומר
 דרשני, שסתם מה היא רציצה זו, וכתב:
 'אם־כן, למה זה אנכי?' רבותינו דרשוהו
 לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה
 של שם ועבר, יעקב רץ ומפרנס לצאת,
 עוברת על פתחי עבודת אלילים, עשו
 מפרנס לצאת. דבר אחר: מתרופצים זה עם
 זה, ומריבים בנחלת שני עולמות. ותאמר
 אם־כן, גדול צער העבור. למה זה אנכי,
 מתאוה ומתפללת על הריון. ותלך לדרש,

(יט) ואלה תולדות יצחק, יעקב ועשו
 האמורים בפרשה. אברהם הוליד את־יצחק,
 לאחר שקרא הקדוש ברוך הוא שמו אברהם,
 אחר כך הוליד את יצחק, דבר אחר: על ידי
 שכתב הפתוב: "יצחק בן־אברהם", הזקק
 לומר: "אברהם הוליד את יצחק", לפי שהיו
 לצני הדור אומרים: 'מאבימלך נתעברה
 שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם
 ולא נתעברה הימנו', מה עשה הקדוש ברוך
 הוא? צר קלסתר פניו של יצחק דומה
 לאברהם, והעידו הכל: "אברהם הוליד את־
 יצחק", וזהו שכתב כאן: "יצחק בן־אברהם"
 היה, שהרי עדות יש ש"אברהם הוליד את־
 יצחק": (כ) בן־ארבעים שנה, שהרי כשבא
 אברהם מחר המוריה, נתבשר שגולדה
 רבקה, ויצחק היה בן ל"ז שנה, שהרי בו
 בפרק מטה שרה, ומשגולד יצחק עד העקרה
 שמתה שרה, ל"ז שנה [היו], בת צ' היתה
 כשגולד יצחק ובת קכ"ז כשמתה, שנאמר:
 "ויהיו חיי שרה וגו'", הרי ליצחק ל"ז שנים,
 ובו בפרק גולדה רבקה. המתין לה עד שתאה
 ראויה לביאה, ג' שנים, ונשא. בת־בתואל
 מפדן ארם אחות לכּן, וכי צדין לא נכתב
 שהיא בת בתואל, ואחות לכּן ומפדן ארם?
 אלא להגיד שבחה, שהיתה בת רשע ואחות
 רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה

אונקלוס

דָּנָן אָנָא וְאִנְלַת לְמַתְבַּע אִילְפִין מִן
קָדָם יי: וְאָמַר יי: לֵה תְרִין עֲמִמִּין
בְּמַעֲיָבִי וְתַרְמִין מִלְּקוֹן מִמַּעֲיָבִי
יִתְפַּרְשֵׁן וּמִלְּכוּ מִמְּלַכּוּ יִתְקַף וּרְבָא
לְשַׁתְּעֵבִיד לְעֵינָא: יב: וְשִׁלְמִי יוֹמָהָ
לְמִילָד וְהָא תִּיּוּמִין בְּמַעֲהָ: יג: וְנִפְקַ
קְדָמָאָה סְמוּק פְּלִיָּה פְּגִלִים יי:
כְּקִלְזוּ דְשַׁפְרָ וּקְרוּ שְׁמִיָּה עֲשׂוּ:
יב: וְכַתְּרָ פִּן נִפְקַ אַחֲוֵי וַיְדִיָּה אַחֲוֵיָא
בְּעַקְבָּא דְעֲשׂוּ וּקְרָא שְׁמִיָּה יַעֲקֹב
וַיִּצְחַק בַּר שָׂתִין שְׂנִין כִּד יְלִידַת
יִתְהוֹן: יב: וּרְבִיּוּ עוֹלְמָיָא וְהוּהוּ עֲשׂוּ

לְדַרְשׁ אֶת־יְהוָה: כג: וַיֹּאמֶר יְהוָה לְהֵ
שְׂנֵי גוֹיִם גִּיִּים כְּתוּב בְּבִטְנָךְ וּשְׂנֵי לְאֻמִּים
מִמַּעַיִךְ יִפְרְדּוּ וּלְאֵם מִלְּאֵם יֵאֱמִין וְרַב
יַעֲבֹד צַעִיר: כד: וַיִּמְלְאוּ יְמִיָּה לְלֶדֶת
וְהִנֵּה תוֹמָם בְּבִטְנָה: כה: וַיֵּצֵא הָרְאשׁוֹן
אֲדָמוֹנִי בְּלוֹ כְּאֲדַרְתַּ שַׁעַר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ
עֲשׂוּ: כו: וְאַחֲרָיֶכֶן יֵצֵא אַחִיו וַיְדוּ אַחֲוֵת
בְּעַקֵּב עֲשׂוּ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיִּצְחַק
בֶּן־שִׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם: כז: וַיִּגְדְּלוּ

רש"י

בְּדִין הָיָה אוֹחוּ בוֹ לַעֲקֹבוֹ, יַעֲקֹב נוֹצֵר
מִטְּפָה רֵאשׁוֹנָה וְעֲשׂוֹ מִן הַשְּׂנֵיָה, צֵא וְלִמַּד
מִשְׁפּוֹפֶרֶת שְׁפִיָּה קְצָרָה, תֵּן בָּהּ שְׁמֵי אֲבָנִים,
זוֹ תַחַת זוֹ, הַנִּכְנָסֶת רֵאשׁוֹנָה, תֵּצֵא אַחֲרֶיהָ,
וְהַנִּכְנָסֶת אַחֲרֶיהָ, תֵּצֵא רֵאשׁוֹנָה. נִמְצָא, עֲשׂוֹ
הַנוֹצֵר בְּאַחֲרוֹנָה, יֵצֵא רֵאשׁוֹן, וַיַּעֲקֹב שְׂנוֹצֵר
רֵאשׁוֹנָה, יֵצֵא אַחֲרוֹן, וַיַּעֲקֹב בָּא לַעֲקֹבוֹ
שִׁיָּהָ רֵאשׁוֹן לְלֶדֶת כְּרֵאשׁוֹן לַיְצִירָה, וַיִּפְטַר
אֶת רַחֲמָה וַיִּשַׁל אֶת הַבְּכוֹרָה מִן הַדִּין. בְּעַקֵּב
עֲשׂוֹ, סִימֵן שְׂאִין זֶה מִסְפִּיק לְגַמֵּר מִלְּכוּתוֹ,
עַד שֶׁזֶה עוֹמֵד וְנוֹטְלָה הַיִּמָּנָה. וַיִּקְרָא שְׁמוֹ
יַעֲקֹב, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (ס"א אָמַר: אֹתָם
קִרְיָתוֹן לְבְכוֹרְכֶם שֵׁם, אִף אֲנִי אֶקְרָא לְבָנִי
בְּכוֹרֵי שֵׁם. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב: "וַיִּקְרָא שְׁמוֹ
יַעֲקֹב"). דָּבָר אַחֵר: אָבִיו קָרָא לוֹ יַעֲקֹב עַל
שֵׁם אַחֲוִיתוֹ הַעֲקֹב. בֶּן־שִׁשִׁים שָׁנָה, יי שְׁנַיִם
מִשְׁנֵשָׁאָה עַד שְׁנַעֲשִׂית בַּת ייג שָׁנָה וַרְאוּהָ
לְהַרְיֹן, וַי' שְׁנַיִם הִלְלוּ, צָפָה וְהִמַּתִּין לָהּ
כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אָבִיו לְשָׂרָה. בֵּינָן שְׂלֵא נִתְעַבְּרָה,
יָדַע שֶׁהִיא עֹקְרָה וְהַתְּפַלֵּל עֲלֶיהָ. וְהַשְׂפָּחָה
לֹא רָצָה לִישָׂא לְפִי שְׁנִתְקַדַּשׁ בְּהַר הַמְּדוּזָה
לְהִיּוֹת עוֹלָה תְּמִימָה: (כו) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים
וַיְהִי עֲשׂוֹ, כִּל זְמַן שֶׁהָיָה קִטְנִים לֹא הָיוּ
נִכְרִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם וְאִין אָדָם מְדַקְדֵּק בָּהֶם מֵה
טִיבָם, בֵּינָן שְׁנַעֲשׂוּ בְּנֵי ייג שָׁנָה, זֶה פִּרְשׁ

לְבֵית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל שֵׁם. לְדַרְשׁ אֶת־הָ, שְׂאִיד
לָהּ מַה תְּהֵא בְּסוֹפָה: (כג) וַיֹּאמֶר ה' לָהּ,
עַל יְדֵי שְׁלִיטָה, לְשֵׁם נֶאֱמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ,
וְהוּא אָמַר לָהּ. שְׂנֵי גִיִּים בְּבִטְנָךְ, גִּיִּים
כְּתוּב, כְּמוֹ גַּאִים, אֵלוֹ אֲנִטוֹנִינִס וְרַבֵּי שְׂלֵא
פְּסָקוּ מַעַל שְׁלִתְנֶם לֹא צָנוּן וְלֹא חֲזָרָה, לֹא
בִימֹת הַחֲמָה וְלֹא בִימֹת הַגְּשָׁמִים. וּשְׂנֵי
לְאֻמִּים, אִין לֹאֵם אֵלָא מְלִכּוּתוֹ. מִמַּעַיִךְ
יִפְרְדּוּ, מִן הַמַּעֲצִים הֵם נִפְרָדִים, זֶה לְרִשְׁעוֹ
וְזֶה לְתוֹמוֹ. מִלְּאֵם יֵאֱמִין, לֹא יִשׁוּב בְּגִדְלָהּ,
כְּשֶׁזֶה קָם זֶה נוֹפֵל. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אִמְלֵאָה
הַחֲרֹבָה", לֹא נִתְמַלְּאָה צוּר אֵלָא מִחֲרֹבָנָה
שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם: (כד) וַיִּמְלְאוּ יְמִיָּה, אָבֵל
בְּתַמָּר כְּתִיב: "וַיְהִי בַעַת לְדָתָהּ", שְׂלֵא
מְלָאוּ יְמִיָּה כִּי לֹא חֲדָשִׁים יִלְדָתָם. וְהִנֵּה
תוֹמָם, חֲסֹר, וּבְתַמָּר "תְּאוּמִים" מְלָא, לְפִי
שְׁשִׁינֵיהֶם צַדִּיקִים, אָבֵל כָּאֵן אֶחָד צַדִּיק
וְאֶחָד רָשָׁע: (כה) אֲדָמוֹנִי, סִימֵן הוּא שִׁיָּהָ
שׁוֹפֵף דָּמִים רוֹשׁ בְּלַעֲזוֹ. בְּלוֹ כְּאֲדַרְתַּ
שַׁעַר, כְּאֲדַרְתַּ מְלָא שַׁעַר, סְקֵלְאוּנָא בְּלַעֲזוֹ
כְּטִלִית שֶׁל צֶמֶר הַמְּלֵאָה שַׁעַר, פְּלוֹקִירֵא
בְּלַעֲזוֹ. וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֲשׂוֹ, הַכֹּל קָרְאוּ לוֹ
כֵּן, לְפִי שֶׁהָיָה נַעֲשֵׂה וְנִגְמַר בְּשַׁעֲרוֹ כְּכֵן
שְׁנַיִם הִרְבָּה: (כו) וְאַחֲרָיֶכֶן יֵצֵא אַחִיו וְגו',
שְׁמַעְתִּי מְדַרְשׁ אֲגָדָה הַדְרֻשׁוֹ לְפִי פִּשְׁטוּט:

גבר נחשירכו גבר נפק לחקלא
 ויעקב גבר שלים משמש בית
 אולפנא: כ" ורחם יצחק ית עשו ארי
 מצדיה הנה אכיל ורבה רחמית ית
 יעקב: כ" ובשיל יעקב תבשילא
 ואתא (כ" ועל) עשו מן חקלא והוא
 משלהי: ל' ואמר עשו ליעקב
 אטעמני כען מן סמוקא סמוקא הדין
 ארי משלהי אנא על בן קרא שמה
 אדום: כ" ואמר יעקב ובין כיום דלהן
 ית בכרותא ל': כ" ואמר עשו הא
 אנא אול לממת ולמה דגן לי
 בכרותא: כ" ואמר יעקב קים לי כיום
 דלהן וקיים ליה וזבין ית בכרותיה
 ליעקב: כ" ויעקב יתב לעשו לחם

הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש
 שדה ויעקב איש תם ישב אהלים:
 כ" ויאהב יצחק את עשו כפי
 ורבה אהבת את יעקב: כ" ויזד יעקב
 נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף:
 ל' ויאמר עשו אל יעקב הלעימני נא
 מן האדם האדם הזה כי עיף אנכי
 על כן קרא שמו אדום: כ" ויאמר
 יעקב מכרה כיום את בכרתך לי:
 כ" ויאמר עשו הנה אנכי הולך למות
 ולמה זה לי בכרה: כ" ויאמר יעקב
 השבעה לי כיום וישבע לו

רש"י

קע"ה שנה, ובשל יעקב עדשים להברות
 את האבל. ולמה עדשים? שדומות לגלגל,
 שהאבלות גלגל החזור בעולם. (ועוד, מה
 עדשים אין להם פה, כך האבל אין לו
 פה, שאסור לדבר, ולפיכך המנהג להברות
 את האבל בתחלת מאכלו ביצים, שהם
 עגלים ואין להם פה, כך אבל אין לו פה
 כדאמרין במועד קטן: 'אבל, כל ג' ימים
 הראשונים אינו משיב שלום לכל אדם,
 וכל שכן שאינו שואל בתחלה. מג' ועד
 ז', משיב ואינו שואל וכו', ברש"י יצן):
 (לא) מכרה כיום, בתרגומו כיום דלהן,
 כיום, שהוא ברור, כך מכר לי מכרה
 ברורה. בכרתך, לפי שהעבודה בכורות,
 אמר יעקב: 'אין רשע זה כדאי שיקריב
 להקדוש ברור הוא': (לב) הנה אנכי הולך
 למות, (מתנודת והולכת היא הבכורה,
 שלא תהא כל צת העבודה בכורות כי שבת
 לוי יטל אותה, ועוד) אמר עשו: 'מה טיבה
 של עבודה זו?' אמר לו: 'כמה אזהרות
 וענשין ומיתות תליין בה', כאומה ששנינו:

לכתי מדרשות וזה פרוש לעבודת אלילים.
 ידע ציה, לצוד ולרמות את אביו כפי
 ושואלו: 'אבא, היאך מעשרין את הפלח
 ואת התבן?' כסבור אביו שהוא מדרק
 במצות. איש שדה, כמשמעו, אדם בטל
 וצודה בקשתו חיות ועופות. תם, אינו בקי
 בכל אלה, אלא כלבו בן פיו. מי שאינו חריף
 לרמות קרוי תם. ישב אהלים, אהלו של
 שם ואהלו של עבר: (כח) כפיו, בתרגומו:
 כפיו של יצחק. ומדרשו: כפיו של עשו,
 שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו: (כט) ויזד,
 לשון בשול, בתרגומו. והוא עיף, ברציהה,
 כמה דתימא: 'כי עיפה נפשי להורגים':
 (ל) הלעימני, אפתח פי ושפף הרבה לתוכו,
 כמו ששנינו: 'אין אובסין את הגמל, אבל
 מלעיטין אותו'. מן האדם האדם, עדשים
 אדמות, ואותו היום מת אברהם, שלא
 יראה את עשו בן בנו, יוצא למרבות רעה,
 ואין זו שבה טובה שהבטיחו הקדוש ברור
 הוא. לפיכך קצר הקדוש ברור הוא ה'
 שנים משנותיו, שיצחק חי ק"פ שנה, וזה

אונקלוס

ותבשיל דטלופחין ואכל ושתי וקם
 ואזיל וקש עשו ית בכרותא: * ויהוה
 כפנא בארעא בר מפנא קדמא די
 הוה ביומי אברהם ואזיל יצחק לות
 אבימלך מלכא דפלשתאי לגר: *
 - ואמלך ליה יי ואמר לא תחות
 למצרים שרי בארעא די אימר לך:
 * דור בארעא הדא ויהי מימרי
 כסעדך ואברכנך ארי לך ולבנה
 אתן ית כל ארעמת האלן ואקם
 ית קנא די קימית לאברהם אבוך:
 * ואסיג ית בנה סגיאין כוכבי שמאי
 ואמן לבניך ית כל ארעמת האלן
 ויתברכו בדיל בנה כל עממי ארעא:
 * הלך די קביל אברהם במימרי ונטר
 מסרת מימרי פקודי קזמי ואורתי:
 * ויתב יצחק בגר: * ושאילו אנשי
 אתרא (על עיסק) לאתתיי ואמר
 אחתי היא ארי דחיל למימר אחתי
 דלמא יקטלני אנשי אתרא על

נתן לעשו לחם ונזיר עדשים ויאכל
 וישת ויקם וילך ויבו עשו את־הבכרה:
 פ כו * ויהי רעב בארץ מלכד הרעב
 הראשון אשר היה בימי אברהם וילך
 יצחק אל־אבימלך מלך־פלשתים
 גררה: * וירא אליו יהוה ויאמר אל־
 תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר
 אליך: * גור בארץ הזאת ואהיה עמך
 ואברכך כילך ולזרעך אתן את־כל־
 הארצת האל והקמתי את־השבעה
 אשר נשבעתי לאברהם אביך:
 * והרביתי את־זרעך ככוכבי השמים
 ונתתי לזרעך את כל־הארצת האל
 והתברכו בזרעך כל גויי הארץ: * ה עקב

אשר־שמע אברהם בקלי וישמר משמתי מצותי חקותי ותורתִי:
 שו וישב יצחק בגר: * וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי
 הוא כי ירא לאמר אשתי פן־יהרגני אנשי המקום על־רבקה

רש"י

"והנחתם שמכם לשבועה לבחירי",
 שהנשבע אומר: 'אהא כפלוני, אם עשיתי
 כך וכך'! (ח) שמע אברהם בקלי, כשפסיתי
 אותו. וישמר משמתי, גזרות להרחקה על
 אזהרות שבתורה, כגון: שניות לעריות
 ושבות לשבת. מצותי, דברים שאילו לא
 נכתבו, ראויין הן להצטוות, כגון: גזל
 ושפיכות דמים. חקותי, דברים שצד הרע
 ואמות העולם משיבין עליהם, כגון: אכילת
 חזיר ולבישת שעטנז, שאין טעם בדרך אלא
 גזרת המלך והקטותיו על עבדיו. ותורתִי,
 להביא תורה שבבעל פה הלקה למשה
 מסיני: (י) לאשתו, על אשתו, כמו: "אמרי־
 לי אחי הוא":

'אלו הן שבמיתה: שתויי יין ופרועי ראש',
 אמר: 'אני הולך למות על ידה, אם בן מה
 חפץ לי בה?': (לד) ויבו עשו, העיד הכתוב
 על רשעו, שבנה עבודתו של מקום: (ב) אל־
 תרד מצרימה, שהיה דעתו לרדת למצרים
 כמו שיצד אביו בימי הרעב, אמר לו:
 "אל־תרד מצרימה", שאמה עולה תמימה
 ואין חוצה לארץ כדאי לך: (ג) האל, כמו
 האלה: (ד) והתברכו בזרעך, אדם אומר
 לבנו: 'הא זרעך פורעו של יצחק', וכן בכל
 המקרא, וזה אב לבן: 'כך יברך ישראל
 לאמר וישמך וגו'", ואף לענין הקללה
 מציינו בן: 'ויהתה האשה לאלה', שהמקלל
 שזנאו אומר: 'יתהא כפלוגית', וכן:

רַבָּה אַרְי שְׁפִירַת חִיּוּן הִיא: " וְהָיָה
 כַּד סָגִיאֵי לִיהַ תַּמָּן יוֹמֵיָא וְאַסְתָּכִי
 אַבְימֶלֶךְ מִלְבָּא דְפִלְשֶׁתַי מִן חֲרָבָא
 וְחָזָא וְהָא יִצְחָק מִחִיּוּד עִם רַבָּה
 אִתְמַתִּיה: " וְקָרָא אַבְימֶלֶךְ לְיִצְחָק
 וְאָמַר בְּרַם הָא אִתְמַתָּ הִיא וְאָבְדִין
 אִמְרַת אִסְתִּי הִיא וְאָמַר לִיהַ יִצְחָק
 אַרְי אִמְרִית דְלִקְמָא אִימֹת עֲלֵה:
 ' וְאָמַר אַבְימֶלֶךְ מַה דָּא עֲבַדְתָּ לְנָא
 כְּזַעַר פּוֹן שְׂכִיב דְמִלְחָד בְּעָמָא עִם
 אִתְמַתָּ וְאִימִיתָא עֲלָנָא חוֹבָא:
 " וּפְקִיד אַבְימֶלֶךְ יַת כָּל עָמָא לְמִימַר
 דִּינִזְק בְּגַבְרָא קִדִּין וּבִאִתְמַתִּיה
 אִתְקַטְלָא יִתְקַטְל: " וְהִרְעַ יִצְחָק
 בְּאֶרְעָא הִיא וְאֶשְׁפַח בְּשֵׁמָא הִיא
 עַל חַד מֵאָה בְּדִשְׁעֵרוֹהִי וּבְכַרְבִּיהַ " :
 " וְקָרָא גַבְרָא וְאֹזֶל אֹזֶל (י"א סג')
 וְרָבִי עַד דִּי רָבָא לְחֲרָא: " וְהָיָה לִיהַ
 גִּיתִי עָנָא וְגִיתִי תוֹרִין וּפְלַחְנָא (י"ב)
 (עֲבֹדָה) סָגִיא וְקִנְיָאוֹ בֵּיהַ
 פְּלִשְׁתָּאִי: " וְכָל בִּירוּן דִּי חֲפָרוּ
 עֲבָדִי אֲבוּהִי בְיָמֵי אַבְרָהָם אֲבוּהִי
 טַמּוּנוּן פְּלִשְׁתָּאִי וּמְלֵאנֹון עֲפָרָא:
 " וְאָמַר אַבְימֶלֶךְ לְיִצְחָק אֹזֶל
 מַעֲמָנָא אַרְי תַּקְפָּתָא מִנָּנָא לְחֲרָא:

כִּי טוֹבַת מְרָאָה הוּא: " וַיְהִי כִּי־אָרְכוּ
 לֹא שֵׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֹף אַבְימֶלֶךְ מִלְּבָא
 פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחֲלוֹן וַיֵּרָא וְהִנֵּה יִצְחָק
 מִצְחֹק אֵת רַבָּה אִשְׁתּוֹ: " וַיִּקְרָא
 אַבְימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אֵךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ
 הוּא וְאִיךָ אִמְרַת אִתְתִּי הוּא וַיֹּאמֶר
 אֵלָיו יִצְחָק כִּי אִמְרַתִּי פְּנֵי־אִמּוֹת עָלֵיהַ:
 ' וַיֹּאמֶר אַבְימֶלֶךְ מַה־זֹּאת עֲשִׂיתָ לְנָו
 כְּמַעַט שָׁכַב אֶחָד הָעַם אֶת־אִשְׁתְּךָ
 וְהִבֵּאתָ עֲלֵינוּ אִשָּׁם: " וַיִּצֹו אַבְימֶלֶךְ
 אֶת־כָּל־הָעַם לֵאמֹר הִנְנֵעַ בְּאִישׁ הַזֶּה
 וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמַת: " וַיִּזְרַע יִצְחָק
 בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בְּשָׁנָה הַהוּא
 מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה: שלישי
 " וַיַּגְדֵּל הָאִישׁ וַיִּלְדֵּךְ הַלּוּד וַיַּגְדֵּל עַד
 כִּי־גָדֵל מְאֹד: " וַיְהִי־לֹו מִקְנֵה־צֹאן
 וּמִקְנֵה בָקָר וְעֲבָדָה רַבָּה וַיִּקְנְאוּ אֹתוֹ
 פְּלִשְׁתִּים: " וְכָל־הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ
 עֲבָדֵי אֲבִיו בְּיָמֵי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים וַיִּמְלְאוּם עֲפָר:
 " וַיֹּאמֶר אַבְימֶלֶךְ אֶל־יִצְחָק לֵךְ מֵעִמָּנוּ כִּי־עֲצַמְתָּ מִמָּנוּ מְאֹד:

רש"י

שְׁהָרָצַךְ קָשָׁה וְהַשְּׁנָה קָשָׁה. מֵאָה שְׁעָרִים,
 שְׁאֵמְדוּהָ כְּמָה רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְעֲשִׂתָּה עַל
 אַחַת שְׁאֵמְדוּהָ מֵאָה, וְרַבּוּתֵינוּ אִמְרוּ: אִמְד
 זֶה, לְמַעֲשְׂרוֹת הַיָּד: (יג) כִּי־גָדֵל מְאֹד, שְׁהִי
 אוֹמְרִים וְכָל פְּרֻדּוֹתֵי שֶׁל יִצְחָק וְלֹא כִּסְפוֹ
 וְהִבּוּ שֶׁל אַבְימֶלֶךְ: (יד) וְעַבְדְּתָ רַבָּה, פְּעֵלָה
 רַבָּה, בְּלִשׁוֹן לַע"ז אוֹבְרוּינ"א, עֲבֹדָה מִשְׁמַע
 עֲבֹדָה אַחַת, עֲבָדָה מִשְׁמַע פְּעֵלָה רַבָּה:
 (טו) סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים, מִפְּנֵי שְׁאִמְרוּ: יִתְקַלָּה
 הֵם לָנוּ, מִפְּנֵי הַגִּזְסוֹת הַבָּאוֹת עֲלֵינוּ. 'טַמּוּנוּן

(ח) כִּי־אָרְכוּ, אִמְרוּ: מַעֲמָה אֵין לִי לְדָאג,
 מֵאֲחַר שְׁלֹא אֲנִסְיָה עַד עֲכָשׁוּ, וְלֹא נִזְהַר
 לְהִיּוֹת נִשְׁמַר. וַיִּשְׁקֹף אַבְימֶלֶךְ וְגו', שְׁרָאָהוּ
 מִשְׁמַשׁ מִשְׁתּוֹ: (י) אַחַר הָעַם, הַמִּזְחֵד בְּעַם,
 זֶה הַמֶּלֶךְ. וְהִבֵּאתָ עֲלֵינוּ אִשָּׁם, אִם שָׂכַב כְּבָר,
 הִבֵּאתָ אִשָּׁם עֲלֵינוּ: (יב) בְּאֶרֶץ הַהוּא, אֵף עַל
 פִּי שְׂאִינָה חֲשׁוּבָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֲצָמָה,
 בְּאֶרֶץ שְׂבֻעָה גוֹיִם. בְּשָׁנָה הַהוּא, אֵף עַל פִּי
 שְׂאִינָה כְּתֻבָּה, שְׁהִימָה שְׁנַת רַעְבוֹן. בְּאֶרֶץ
 הַהוּא בְּשָׁנָה הַהוּא, שְׁנִינָה לְמָה? לֹמַר

אונקלוס

" וְאֵזֶל מִתַּמֵּן יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל בְּנִחְלָהָרַר
 דְּגֵר וַיִּתֵּב תַּמֵּן: " י" וְחָב יִצְחָק וְחִפְרֵי
 יָת בִּירֵי דְמֵינָא דִּי חִפְרוּ בִּיּוֹמֵי אַבְרָהָם
 אַבְרָהָהּ וְטַמּוֹנֵן פְּלִשְׁתָּאֵי בְּתַר דְּמִית
 אַבְרָהָם וְקָרָא לְהֵן שְׂמֵהֵן כְּשִׂמְהֵן דִּי
 הָרָה קָרִי לְהֵן אַבְרָהָהּ: " י" וְחִפְרוּ עֲבָדֵי
 יִצְחָק בְּנִחְלָא וְאַשְׁפַּחוּ תַמֵּן בִּירָא
 דְּמֵינָן נְכַעֲיָן: " וְנִצְוּ רַעְיוֹתָא דְגֵרָר עִם
 רַעְיוֹתָא דִּי־יִצְחָק לְמִימַר דִּי לָנָא מֵינָא
 וְקָרָא שְׂמָא דְבִירָא עֶסְקָא אַרִי
 אַתְעֵסְפִיקוּ עֲמִיהּ: " י" וְחִפְרוּ בִּירָא
 אַחְרֵי וְנִצְוּ אַף עֲלֵהּ וְקָרָא שְׂמָה
 שְׂטֻנָּה: " י" וְאַסְתַּלַּק מִתַּמֵּן וְחִפְרֵי בִּירָא
 אַחְרֵי וְלָא נִצְוּ עֲלֵהּ וְקָרָא שְׂמָה
 רַחֲבֹת וְאָמַר אַרִי כַעַן אֶפְתִּי לָנָא
 וְנִיפּוּשׁ (י"א וְנִיפּוּשָׁנָא) בְּאַרְעָא:
 " י" וְאַסְתַּלַּק מִתַּמֵּן בְּאַר שְׁבַע:
 " י" וְאַתְגַּלִּי לִיָּהּ י" בְּלִילְיָא הֵהוּא וְאָמַר
 אָנָּא אֱלֹהֵי דְאַבְרָהָם אַבְרָהָ לֹא תִדְחַל
 אַרִי בְּסַעֲדָךְ מִיַּמְרֵי וְאַבְרָהָנָא וְאַסְגִּי
 יָת בְּנֵךְ בְּדִיל אַבְרָהָם עֲבָדֵי: " י" וּבְנָא
 תַמֵּן מְדַבְּחָא וְצִלִּי בְּשִׂמָא דִּי וְפִרְס
 תַמֵּן מִשְׁבִּנְיָהּ וְכִרוּ תַמֵּן עֲבָדֵי יִצְחָק
 בִּירָא: " י" וְאַבְיִמֶלֶךְ אָזֶל לְוֹמִיָּהּ מִגֵּרָר
 וְסִיעַת מִרְחֻמוֹהִי וְפִיכֵל רַב חִילִיָּה:
 " י" וְאָמַר לְהֵן יִצְחָק מַה דִּין אֲמִיתוּן

" וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיִּחַן בְּנִחְלָהָרַר
 וַיֵּשֶׁב שָׁם: " י" וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיִּחְפֹּר |
 אֶת־בְּאֵרֵת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי
 אַבְרָהָם אֲבִיו וַיִּסְתַּמּוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי
 מוֹת אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לְהֵן שְׂמוֹת בְּשֵׁמֹת
 אֲשֶׁר־קָרָא לְהֵן אֲבִיו: " י" וַיִּחְפְּרוּ עֲבָדֵי־
 יִצְחָק בְּנִחְלָל וַיִּמְצְאוּ־שָׁם בְּאֵר מַיִם
 חַיִּים: " י" וַיִּרְיֻבוּ רַעֲיֵי גֵרָר עִם־רַעֲיֵי יִצְחָק
 לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר
 עֵשֶׂק כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ: " י" וַיִּחְפְּרוּ בְּאֵר
 אַחֲרַת וַיִּרְיֻבוּ גַם־עֲלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׂמָהּ
 שְׂטֻנָּה: " י" וַיַּעֲתַק מִשָּׁם וַיִּחְפֹּר בְּאֵר
 אַחֲרַת וְלֹא רָבוּ עֲלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׂמָהּ
 רַחֲבֹת וַיֹּאמֶר כִּי־עָתִידָהּ הָרְחִיב יְהוָה
 לָנוּ וּפְרִינוּ בְּאַרְצָן: רבֵּי כג וַיַּעַל מִשָּׁם
 בְּאֵר שְׁבַע: " י" וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּלִילְיָה
 הַהוּא וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ
 אֶל־תִּירָא כִּי־אַתָּה אֲנֹכִי וּבְרַכְתִּיךָ

וְהִרְבִּיתִי אֶת־זַרְעֶךָ בְּעֵבֹר אַבְרָהָם עֲבָדֵי: " י" וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא
 בְּשֵׁם יְהוָה וַיִּט־שָׁם אֱהֱלֹו וַיִּכְרוּ־שָׁם עֲבָדֵי־יִצְחָק בְּאֵר: " י" וְאַבְיִמֶלֶךְ
 הֵלֵךְ אֵלָיו מִגֵּרָר וְאַחֲזֵת מַרְעֵהוּ וּפִיכֵל שַׂר־צְבָאוֹ: " י" וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים

רש"י

משמנ"ט בלע"ז: (כב) ופרינו בארץ,
 כתרגומו וניפוש (ס"א) וניפושנא) בארעא:
 (כו) ואחזת מרעהו, כתרגומו: וסיעת
 מרחמוהי, סיעת מאוהביו. ויש פותרין
 מרעהו מ' מיסוד התבה, כמו: "שלושים
 מרעים", דשמשון כדי שתהיה תבת יאחזת
 דבוקה, אכל אין דרך ארץ לדבר על
 הפלכות כן, סיעת אוהביו, שאם כן, כל

פִּלְשֵׁתָאֵי לְשׁוֹן סְתִימָה, וּבְלִשׁוֹן הַתְּלֻמוֹד
 מִטְמַטֵּם אֶת הַלֵּב: (יז) בְּנִחְלָהָרַר, רְחוֹק מִן
 הָעִיר: (יח) וַיֵּשֶׁב וַיִּחְפֹּר, אֶת הַבְּאֵרוֹת אֲשֶׁר
 חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אֲבִיו וּפְלִשְׁתִּים סְתֻמוֹם,
 וְקָדָם שָׁנְסַע יִצְחָק מִגֵּרָר חֲזֹר וַחֲפְּרוּ:
 (ב) עֵשֶׂק, עֲרֵעוּר. עֵשֶׂק אַנְטְרִימִטְמֻנ"ט
 בְּלַע"ז. כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ, נִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ
 עֲלֶיהָ בְּמִרְיָבָה וְעֲרֵעוּר: (כא) שְׂטֻנָּה,

יִצְחָק מְדוּעַ בְּאַתֶּם אֵלֵי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם
 אֹתִי וְתִשְׁלַחְנִי מֵאַתְכֶּם: כח וַיֹּאמְרוּ
 רְאוּ רְאִינוּ כִּי־הִיָּה יְהוָה | עִמָּךְ וְנֹאמַר
 תְּהִי נָא אֱלֹה בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינְךָ
 וְנִכְרַתָּה בְרִית עִמָּךְ: כט אִם־תַּעֲשֶׂה
 עִמָּנוּ רְעוּה בְּאִשְׁרֵי לֹא נִגְעֵנוּךְ וּכְאִשְׁרֵי
 עֲשִׂינוּ עִמָּךְ רַק־טוֹב וְנִשְׁלַחְךָ בְּשָׁלוֹם
 אַתָּה עִתָּה בְּרוּךְ יְהוָה: חמישי ל וַיַּעַשׂ
 לָהֶם מִשְׁתָּה וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ:
 לא וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֶּקֶר וַיִּשְׁבְּעוּ אִישׁ לְאָחִיו
 וַיִּשְׁלַחֶם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאֵתוֹ בְּשָׁלוֹם:
 לב וַיְהִי | בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּבְאוּ עִבְדֵי יִצְחָק
 וַיַּגִּדוּ לוֹ עַל־אֲדוֹת הַבְּאֵר אֲשֶׁר חָפְרוּ
 וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִצְּאֵנוּ מַיִם: לד וַיִּקְרָא אֹתָהּ
 שְׁבַעָה עַל־כֵּן שֵׁם־הָעֵיר בְּאֵר שְׁבַעָה עַד
 הַיּוֹם הַזֶּה: ס לד וַיְהִי עֲשׂוֹ בְּנֵי־אַרְבָּעִים
 שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאָרִי הַחֲתָי וְאֶת־בְּשֵׁמֶת בַּת־אֵילָן
 הַחֲתָי: לה וַתְּהִיֵּן מֵרַת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרַבְּקָה: ס כז * וַיְהִי

לְחַי וְאַתּוֹן סְבִיתוֹן חַי וְשִׁלַּחְתּוּנִי
 מִלְּוֹתְכוֹן: יא וַאֲמָרוּ מִחֻזָּא חֻזִּינָא אַרְי
 הָהּ מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדָה וְאַמְרָנָא
 תַּתְּקִים כְּעַן מוֹמְתָא דִּיהוָה בֵּין
 אֲבָהֶתְנָא בֵּינָנָא וּבִינְךָ וּנְגִידוּ קָנִים
 עִמָּךְ: יב אִם תַּעֲבֹד עִמָּנָא בִּישָׂא כְּמָא
 דִּי לֹא אֲנִיִּיקְנָךְ וּכְמָא דִּי עֲבָדְנָא עִמָּךְ
 לְחֹד טַב וְנִשְׁלַחְנָךְ בְּשָׁלֵם אִתָּךְ כְּעַן
 בְּרִיכָא דִּי: ל וְעַבְדֵי לְהוֹן מִשְׁתָּנָא
 וְאַכְלוּ וְשִׁתְּיָאוּ: מא וַאֲקָדִימוּ בְּצַפְרָא
 וְקִיִּימוּ גְבַר לְאַחֵיהּ וְשִׁלַּחְנֹן יִצְחָק
 וְאַזְלוּ מִלְּוִמֵּיהּ בְּשָׁלֵם: לב וַתְּהִי
 בְּיוֹמָא הַהוּא וְאַתּוּ עִבְדֵי יִצְחָק
 וְחִיָּאוּ לֵיהּ עַל עֵיסַק בְּרִיא דִּי חָפְרוּ
 וְאַמְרוּ לֵיהּ אֲשַׁבְּחָנָא מֵיָא: יג וַיִּקְרָא
 יְתָה שְׁבַעָה עַל כֵּן שְׁמָא דְקַרְתָּא
 בְּאֵרָא דְשְׁבַע (י"א בְּאֵר שְׁבַע) עַד
 יוֹמָא הַדִּין: לד וַתְּהִי עֲשׂוֹ בַר אַרְבָּעִין
 שָׁנִין וַתְּסִיב אֶתְתָּא יְתָה יְהוּדִית בַּת
 בְּאָרִי חַתָּאָה וַתֵּת בְּשֵׁמֶת בַּת אֵילָן
 חַתָּאָה: לה וַתְּוָאָה כְּסָרְכֹן וּמְרַגְזֹן עַל
 מֵימַר יִצְחָק וּרְבָקָה: * וַתְּהִי כַּד סִיב

רש"י

שם הכרית: (לד) בְּנֵי־אַרְבָּעִים שָׁנָה, עֲשׂוֹ הִיָּה נִמְשָׁל לְחֻזֵּיר, שְׂנֵאמַר: "כִּבְרִסְמֵנָה חֻזֵּיר מִצֵּיר", הַחֻזֵּיר הִזָּה כְּשֶׁהוּא שׂוֹכֵב פּוֹשֵׁט טְלָפִיו, לומר: רְאוּ שְׂאֵנִי טְהוֹר, כִּף אֵלוּ גוֹזְלִים וְחוֹמְסִים וּמְרָאִים עֲצָמִם כְּשֵׁרִים. כָּל מ' שָׁנָה, הִיָּה עֲשׂוֹ צָד נְשִׁים מִתַּחַת יָד בְּעֵלְיָהֶן וּמַעֲנָה אוֹתָם, כְּשֶׁהִיָּה בֶן מ', אָמַר: אֲבָא בֶן מ' שָׁנָה נִשָּׂא אִשָּׁה, אִף אֲנִי בֶן: (לה) מֵרַת רוּחַ, לְשׁוֹן הַמְּרָאֵת רוּחַ, כְּמוֹ: "מְמָרִים הֵייתֶם", כָּל מַעֲשִׂיהֶן הִיוּ לְהַכְעִיס וּלְעֲצוֹן. לְיִצְחָק וּלְרַבְּקָה, שְׁהִיוּ עוֹבְדוֹת עֲבֹדַת אֱלִילִים:

סיעת אוהביו הוליד עמו, ולא הִיָּה לוֹ אֵלָא סִיעָה אַחַת שֶׁל אוֹהֲבִים, לְכֵן יֵשׁ לְפָתְרוּ כְּלִשׁוֹן הָרֵאשׁוֹן, וְאֵל תַּתְּמָה עַל תִּי"ו שֶׁל 'אַחֲזוּת', וְאִף עַל פִּי שְׂאֵינָה תְּבָה סְמוּכָה, יֵשׁ דְּגִמְתָּה בְּמִקְרָא: "עֲזַרְתַּ מְצָר". וְשִׁכְרַת וְלֹא מִיָּן. אַחֲזוּת, לְשׁוֹן קִבְצָה וְאַגְדָּה, שְׂנֵאֲחֻזִּין יַחַד: (כח) רְאוּ רְאִינוּ, רְאוּ בְּאֵבִיךָ, רְאִינוּ בְּךָ. תְּהִי נָא אֱלֹה בֵּינוֹתֵינוּ וְנֹא, הָאֱלֹה אֲשֶׁר בֵּינוֹתֵינוּ מִימֵי אֲבִיךָ, תְּהִי גַם עִתָּה בֵּינֵינוּ וּבֵינְךָ: (כט) לֹא נִגְעֵנוּךְ, כְּשֶׁאֲמַרְנוּ לְךָ: "לֹךְ מֵעַמָּנוּ" אַתָּה, גַּם אַתָּה (סְפָרִים אַחֲרִים: עִתָּה) עֲשֶׂה לָנוּ כְּמוֹ כֵּן: (לג) שְׁבַעָה, עַל

אונקלוס

יִצְחָק וְהָיָא עֵינוּהּ מִלְמַחְזֵי וְקָרָא
 יָת עֵשׂוּ בְרִיהַּ רִבָּא וְאָמַר לִיהַּ בְּרִי
 וְאָמַר לִיהַּ הָא אָנָּא : = וְאָמַר הָא כַּעַן
 סִיבִית לִית אָנָּא יָדַע יוֹמָא דְאִימּוֹת :
 2 וּכְעַן סָב כַּעַן זִינָה סִפְסָה וְקִשְׁתָּהּ
 וּפּוֹק לְחַקְלָא וְצוּר לִי צִידָא : 3 וְעֵבֵיד
 לִי תַבְשִׁילִין כְּמָא דְרַחֲמִימִית וְאָעַל
 לִי וְאִיכּוּל בְּדִיל דִּי תַבְרַכְנָהּ נַפְשִׁי
 עַד לָא אִימּוֹת : 4 וְרַבְּקָה שְׁמַעַת פֶּד
 מַלִּיל וְיִצְחָק לֹת עֵשׂוּ בְרִיהַּ וְאָזַל
 עֵשׂוּ לְחַקְלָא לְמִיצַד צִידָא לְאִתְּמָה :
 5 וְרַבְּקָה אָמַרַת לֹת יַעֲקֹב בְּרַה
 לְמִימְרָה הָא שְׁמַעִית מִן אַבְרָם מִמְלַל
 עִם עֵשׂוּ אַחִיף לְמִימְרָה : 6 אִתִּי לִי
 צִידָא וְעֵבֵיד לִי תַבְשִׁילִין וְאִיכּוּל
 וְאַבְרָכְנָהּ קָדָם 7 קָדָם מוֹתִי : 8 וּכְעַן
 בְּרִי קָבַל מִנִּי לְמָא דִּי אָנָּא מְפַקֵּד
 יָתָךְ : 9 אִזִּיל כַּעַן לֹת עֵנָא וְסָב
 לִי מִתַּמָּן תַּרְזִין גְּדִיָּי (בֵּר) עֵזִין טָבִין
 וְאַעֲבֵד יְהוֹזִין תַּבְשִׁילִין לְאַבְרָם כְּמָא

כִּי־יִזְקֶנּוּ יִצְחָק וּתְבַהֲיִן עֵינָיו מִרְאֵת
 וַיִּקְרָא אֶת־עֵשָׂו א בְּנֹו הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר
 אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַנְּנִי : = וַיֹּאמֶר
 הַגְּהֵנָּא זְקֵנְתִי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי :
 2 וְעַתָּה שְׂאֵנָּא כְּלִיף תִּלְיָהּ וְקִשְׁתָּהּ
 וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּרָה לִי צִיד צִידָה כְּתוּב :
 3 וְעָשִׂה־לִּי מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי
 וְהִבִּיאָה לִּי וְאֹכְלָה בַּעֲבוּר תַּבְרַכְנָהּ
 נַפְשִׁי בְּטָרָם אָמוֹת : 4 וְרַבְּקָה שְׁמַעַת
 בְּדַבַּר יִצְחָק אֶל־עֵשָׂו בְּנֹו וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו
 הַשָּׂדֶה לְצוּר צִיד לְהִבְיֹא : 5 וְרַבְּקָה
 אָמְרָה אֶל־יַעֲקֹב בְּנֵה לְאֹמֶר הַנְּה
 שְׁמַעְתִּי אֶת־אַבְרָם מְדַבֵּר אֶל־עֵשָׂו
 אַחִיף לְאֹמֶר : 6 הִבִּיאָה לִּי צִיד וְעָשִׂה

לִי מִטְעָמִים וְאֹכְלָה וְאַבְרָכְכָה לְפָנַי יְהוָה לְפָנַי מוֹתִי : 7 וְעַתָּה בְּנִי
 שְׁמַע בְּקוֹלִי לְאֲשֶׁר אָנִי מְצַוֶּה אֹתָךְ : 8 לְדִנָּא אֶל־הַצֵּאֵן וְקַח־לִי
 מִשָּׂם שְׁנֵי גְדִיָּי עֹזִים טָבִים וְאַעֲשֵׂה אֹתָם מִטְעָמִים לְאַבְרָם כַּאֲשֶׁר

רש"י

מוֹתִי", שְׁמָא לְפָרֵךְ אִמִּי, שְׁמָא לְפָרֵךְ אָבִא :
 (ג) תִּלְיָהּ, חֲרָבָה, שְׂדֵרָה לְחֹלְתָהּ. שְׂאֵנָּא,
 לְשׁוֹן הַשְּׂחָזָה, בְּאוֹתָהּ שְׁשֻׁנָּו : 'אִין מִשְׁחִיזִין
 אֵת הַסִּבִּין, אֲבָל מְשִׁיאָה עַל גְּבִי חֲרָתָה'.
 חֲדָד סִבִּינָה וְשַׁחַט פֶּה, שְׁלֵא תַאֲכִילִנִי נְבִלָה.
 וְצוּרָה לִי, מִן הַתְּפִקָּה וְלֹא מִן הַגְּזֹל. (ה) לְצוּר
 צִיד לְהִבְיֹא, מֵהוּ לְהִבְיֹא, אִם לֹא יִמְצָא צִיד,
 יָבִיא מִן הַגְּזֹל : (ו) לְפָנַי ה', בְּרִשְׁוֹתוֹ, שִׁפְסִים
 עַל גְּדִי : (ז) וְקַח־לִי, מִשְׁלֵי הֵם וְאִינִם גְּזֹל,
 שְׂכָף בַּתֵּב לֵה יִצְחָק בְּחֲתֻבָּה : לְטַל שְׁנֵי גְדִיָּי
 עֹזִים בְּכָל יוֹם. שְׁנֵי גְדִיָּי עֹזִים, וְכִי שְׁנֵי גְדִיָּי
 עֹזִים הָיָה מְאֻכְלוֹ שֶׁל יִצְחָק ? אֵלָּא פֶּסַח הָיָה,
 הָאֲחֵד הַקָּרִיב לְפִסְחוֹ, וְהָאֲחֵד עֵשָׂה מִטְעָמִים,
 בְּפָרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. כַּאֲשֶׁר אָמַר, כִּי טַעַם

(א) וּתְבַהֲיִן, בַּעֲשָׂנָן שֶׁל אֱלוֹ (שְׁהִיו מְעֵשָׂנוֹת
 וּמְקַטִּירוֹת לְעִבּוֹדַת אֱלִילִים). דָּבָר אַחֵר :
 כְּשֶׁנֶּעֱקֵד עַל גְּבִי הַמְּזוּבָּח וְהָיָה אָבִיו רוֹצֵה
 לְשַׁחֵט, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, נִפְתַּחוּ הַשָּׁמַיִם וְרָאוּ
 מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרַת, וְהָיוּ בּוֹכִים וְיָרְדוּ דְמְעוֹתֵיהֶם
 וְנִפְלוּ עַל עֵינָיו. לְפִיכָךְ, כְּהוּ עֵינָיו. דָּבָר אַחֵר :
 כְּדִי שִׁטַּל יַעֲקֹב אֵת הַבְּרָכוֹת : (ב) לֹא יָדַעְתִּי
 יוֹם מוֹתִי, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה : 'אִם
 מִגִּיעַ אָדָם לְפָרֵךְ אַבּוֹתָיו, יִדְאָג חֲמֵשׁ שָׁנִים
 לְפָנֵיהֶן וְחֲמֵשׁ שָׁנִים לְאַחַר בֶּן, וְיִצְחָק הָיָה
 בֶּן קַכ"ג (כִּי יַעֲקֹב בֶּן ס"ג בְּשֹׁנְחַבְרָה, דוּק
 בְּרִש"י סוּף הַסֵּדֶר), אָמַר : 'שְׁמָא לְפָרֵךְ אִמִּי
 אָנִי מִגִּיעַ וְהָיָה בַת קַכ"ו מֵתָה, וְהִרְיֵנִי בֶּן ה'
 שָׁנִים סוּמוֹד לְפָרְקָה'. לְפִיכָךְ : 'לֹא יָדַעְתִּי יוֹם

די רחם: ו' ומתי (י"א ותצל) לאבדך
 ויניכול בדיל ד'בכבך קדם מותיה:
 י"א ואמר יעקב לרבקה אמהיה הא עשו
 אחי גבר שערן ואנא גבר שעי: י
 י"ב מאים ומשני אבא ואחי בעינהי
 כמתלעב ואחי מתי (י"א ואחי מתי)
 עלי לוטין ולא ברבן: י"ב ואמרת ד'לא
 אמהיה עלי אתאמר בנבואה ד'לא
 ייתון לוטין עליך ברם קבל מני
 ואזיל סב לי: י"ד ואזיל ונסיב ואיתי
 לאמהיה ועבדת אמהיה תבשילין כמא
 ד'רחם אבוהי: י"ו ונסיבת רבקה ות'
 לבושי עשו ברה רבא ד'בתיא די עמה
 בביתא ואלבישת ות' יעקב ברה
 ועידא: י"ז ות' משכי גדיי בר עזי
 אלבישת על ידוהי ועל שעיעות
 צוריה: י"ח ויהבת ות' תבשילא ות'
 לחמא די עבדת בידא ד'יעקב ברה:
 י"ט ועל לות אבוהי ואמר אבא ואמר
 הא אנא מן את בר: י"ט ואמר יעקב
 לאבוהי אנא עשו בוכרך עבדית
 כמא די מלילתא עמי (י"א לי) קום
 כען אסתחר ואכול מצדי בדיל די
 תברכני נפשך: י"ב ואמר יצחק לב'רה
 מה דין אותי לאשכחא ברי ואמר
 ארי זמין ז' אלקה קדמי: י"א ואמר
 יצחק ליעקב קריב כען ואמשוך ברי

אהב: ו' והבאת לאבך ואכל בעבר
 אשר יברכך לפני מותו: י"א ויאמר
 יעקב אלרבקה אמו הן עשו אחי איש
 שער ואנכי איש חלק: י"ב אולי ימשני
 אבי והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי
 עלי קללה ולא ברכה: י"ב ותאמר
 לו אמו עלי קללתך בני אך שמע
 בקלי ולך קח לי: י"ד וילך ויקח ויבא
 לאמו ותעש אמו מטעמים כאשר
 אהב אביו: י"ו ותקח רבקה אתבגדי
 עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה
 בבית ותלבש אתיעקב בנה הקטן:
 י"ז ואת ערת גדיי העזים הלבישה על-
 ידיו ועל חלקת צואריו: י"ח ותתן את-
 המטעמים ואתהלחם אשר עשתה
 ביד יעקב בנה: י"ח ויבא אל-אביו
 ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני:
 י"ט ויאמר יעקב אל-אביו אנכי עשו
 בכרך עשיתי כאשר דברת אלי קום-
 נא שבה ואכלה מצדי בעבור תברכני נפשך: י"ב ואמר יצחק אל-
 בנו מה-זה מהרת למצא בני ויאמר כי הקרה יהוה אליך לפני:
 י"א ואמר יצחק אל-יעקב גשה-נא ואמשוך בני האתה זה בני עשו

רש"י

(י"ט) אנכי עשו בכרך, אנכי, הוא המביא
 לך, ועשו הוא בכורך. עשיתי, כמה דברים
 כאשר דברת אלי. שבה, לשון מיסב על
 השלחן, לך מתרגם 'אסתחר': (כא) גשה-
 נא ואמשוך, אמר יצחק לבנו: 'אין בך
 עשו להיות שם שמם שגור בפיו, וזה
 אמר: "כי הקרה ה' אליך":

הגדי בטעם הצבי: (יא) איש שער, בעל
 שיער: (יב) 'משני, כמו: "ממשש
 בצורהים" (דברים כח): (טז) החמדת, הנקיות,
 כתרוממו: 'דלקתא', דבר אחר: שקמד אותן
 מן גמרד (ביר, טו טז), אשר אתה בבית, והלא
 כמה נשים היו לו, והוא מקייד אצל אמו?
 אלא שהיה בקי במעשיהן וחושדן:

אונקלוס

האף דין ברי עשו אם לא: = וקריב
ועקב לות יצחק אבוי ומשיבא אמר
קלא קלא דעקב וידעא ידוהי דעשו:
= ולא אשתמודיעיה ארי תוהא ידוהי
כדי עשו אחוהי שעירן (= שעירן)
וכרביה: = ואמר את דין ברי עשו
ואמר הא אגא: = ואמר קריב קדמי
ואיכול מצידא דברי בדיל די תכרכנה
נפשי וקריב ליה וכל ואיתי
(= ואעיל) ליה חמרא ושתי: = ואמר
ליה יצחק אבוי קריב פען ונשק לי
(= נשק לי) ברי: = וקרב ונשק ליה
וארח ית ריחא דלבושוהי וכרביה
ואמר הווי (= חווי) ריחא דברי כריחא
דחקלא די כרביה: = וימן לך ה
משלא דשמא ומטובא דארא
וסגיאות (= וסגיות) עיבור וחמר:
= פלחנה עממין ושתעבדון לך
מלגון חרי רב לאחיד וסגדון לך בני
אמך מלשטיף יהון ליטין ומכרכנה
יהון כריכין: ל ותוה כד שצי יצחק

וישתחו לך בני אמך ארריך ארוך ומכרכנה ברוד: ל ויהי באשר

אם לא: כ ויגש יעקב אל יצחק אביו
וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והינדים
ידי עשו: כ ולא הכירו כיהו ידיו בידי
עשו אחיו שערת ויברכהו: כ ויאמר
אתה זה בני עשו ויאמר אני: כ ויאמר
הגשה לי ואכלה מציד בני למען
תברכה נפשי ויגשלו ויאכל ויבא לו
יין וישת: כ ויאמר אליו יצחק אביו
גשה נא ושקה לי בני: כ ויגש וישקלו
וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר
ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו
יהוה: שש כ ויתן לך האלהים מטל
השמים ומשמני הארץ ורב דגן
ותירש: כ ועבדוך עמים וישתחו
וישתחו לך לאמים הוה גביר לאחיד

רש"י

אמר "משמני הארץ יהיה מושקך", בין צדיק
בין רשע יתן לך, וממנו למד שלמה, כשעשה
הבית סדר הפלחו, ישאל שהוא בעל אמנה
ומצדיק עליו את הדין לא יקרא עליו תגר.
לפיכך: "ונתתה לאיש ככל דרכיו אשר תדע
את לבבו", אבל נכרי, מחסר אמנה, לפיכך
אמר: "אתה תשמע השמים וגו' ועשית ככל
אשר יקרא אליך הנכרי", בין ראוי בין שאינו
ראוי, תן לו, כדי שלא יקרא עליו תגר,
ברש"י ישן מדיק: (כט) בני אמך, ויעקב
אמר ליהודה: "בני אביך", לפי שהיו לו
בנים ממכה אמהות, וכאן שלא נשא אלא
אשה אחת, אמר: "בני אמך". ארריך ארוך
ומכרכנה ברוד, ויבכלעם הוא אומר:
"מכרכנה ברוד וארריך ארוך" (במדבר כד טו).

(כב) קול יעקב, שמדבר בלשון תחנונים:
"קום נא", אבל עשו בלשון קנטוריא דבר:
"קום אבי": (כד) ויאמר אני, לא אמר: אני
עשו, אלא "אני": (כו) וירח וגו', והלא אין
ריח רע יותר משטף העצים אלא מלמד
שנכנס עמו ריח גן עדן. כריח שדה אשר
ברכו ה, שנתן בו ריח טוב וזהו שדה
תפוחים, כך דרשו רבותינו זכרונם לברכה
(תענית כט:): (כח) ויתן לך, יתן ויחזר ויתן.
ולפי פשוטו מוסב לענין הראשון: "ראה ריח
בני", שנתן לו הקדוש ברוד הוא "כריח שדה
וגו'", ועוד יתן לך: "מטל השמים וגו'".
מטל השמים, כמשמעו, ומדרש אגדה יש
להרבה פנים. (מהו האלהים? בדין, אם ראוי
לך, יתן לך, ואם לאו, לא יתן לך, אבל לעשו

לברכא ית יעקב והיה ברם מפק נפק
 יעקב מלות אפי יצחק אבויה ועשו
 אחויה אתא (י"א על) מצידיה:
 י"א ועבר אף הוא תבשילין ואעיל לות
 אבויה ואמר לאבויה קום אבא
 ויכול מצידא דבריה גדיל די
 תברכני נפשך: י"ב ואמר ליה יצחק
 אבויה מן את ואמר אנא בך ברכך
 עשו: י"ג ותרה יצחק תהא רבא עד
 לתדא ואמר מן הוא דיכי דצד צידא
 ואעיל לי ואקלית מפלא עד לא
 תיעול וברכתיא אף בריך יהי: י"ד פד
 שמע עשו ית פתגמי אבויה וצוח
 צוחא רבא ומרירא עד לתדא ואמר
 לאבויה ברכני אף אנא (י"א לי) אבא:
 י"ה ואמר על אחוד ברכמתא וקביל
 ברכמך: י"ו ואמר זאת קרא שמייה
 יעקב ותקמני דגן תרמין זמנין ית
 בכירתי וסיב והא פען קביל ברכתי
 ואמר הלא שבקתי לי ברכמא:
 י"ז ואתיב יצחק ואמר לעשו הא רב

בלה יצחק לברך את יעקב ויהי אף
 יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו
 ועשו אחיו בא מצידו: י"א ויעש גם-
 הוא ממעמים ויבא לאביו ויאמר
 לאביו יקם אבי ויאכל מציד בנזו בעבר
 תברכני נפשך: י"ב ויאמר לו יצחק אביו
 מראתה ויאמר אני בנך בברך עשו:
 י"ג ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד
 ויאמר מראווא הוא הצד ציד ויבא לי
 ואכל מפל במרם תבוא ואברכהו
 גם ברוך יהיה: י"ד בשמע עשו את-
 דברי אביו ויצעק צעקה גדלה ומרה
 עד מאד ויאמר לאביו ברכני גם אני
 אבי: י"ה ויאמר בא אחיך במרמה ויקח
 ברכתך: י"ו ויאמר הכי קרא שמו יעקב
 ויעקבני זה פעמים את ברכתי לקח והנה עתה לקח ברכתי ויאמר
 הלא אצלתי לי ברכה: י"ז ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו

רש"י

מדעתו: (לה) במרמה, בפקמה: (לו) הכי
 קרא שמו, לשון תימה הוא, כמו: "הכי אחי
 אתה"? שמה לבך נקרא שמו יעקב, על שם
 סופו, שהוא עתיד לעקבני, תנחומא. למה
 חרד יצחק? אמר: 'שמה עון יש בי שברכתי
 הקטן לפני הגדול ושניתי סדר היחס' התחיל
 עשו מצעק: 'ויעקבני זה פעמים', אמר
 לו אביו: 'מה עשה לך?' אמר לו: "את
 ברכתי לקח", אמר: 'בך הייתי מצר וחרד,
 שמה עברתי על שורת הדין. עכשו, לבכור
 ברכתי: "גם ברוך יהיה"'. ויעקבני, פתרגומו
 ידמני, ארכני וארכ, ידמן, ויש מתרגמין:
 יתקמני, נתחכם לי. אצלתי, לשון הפרשה,
 כמו "ויאצל" (ס"א: "ויצל"): (לו) הן

הצדיקים תחלתם יסורים וסופן שלווה,
 ואורניהם ומצערניהם קודמים למברכניהם,
 לפיכך יצחק הקדים קללת אוררים לברכת
 מברכים, והרשעים תחלתן שלווה וסופן
 יסורים, לפיכך בלעם הקדים ברכה לקללה:
 (ל) יצא יצא, זה יוצא וזה בא: (לג) ויחרד,
 פתרגומו: 'יתנה', לשון תמיהה, ומדרשו:
 ראה גיהנם פתוחה מתחתיו (כ"ד פכ"ד, מ"ח י"א). מ"
אפוא, לשון לעצמו, משמש עם כמה דברים.
 דבר אחר: אפוא, איה פה, מי הוא ואפוא
 הוא הצד ציד? **ואכל מכל**, מכל טעמים
 שבקשתי לטעם טעמתי בו. גם ברוך יהיה,
 שלא תאמר: 'אלוהא שרמה יעקב לאביו,
 לא נטל את הברכות', לבך הסכים וברכו

אונקלוס

שופתיה לך (י"א עלך) ונתן כל אהויה
 וקבית ליה לעבדין ועיבור וחקר
 סעופתיה ולך הקא מה אעביד ברי:
 י"ב ואמר עשו לאבוהי חבדקתא
 חדא היא לך אבא ברך לי אף
 אגא אבא ובריי עשו קליה ובכא:
 י"ג ואחייב יצחק אבוהי ואמר ליה הא
 מטובא דארעא יהא מותבך ומטלא
 דשמאי מלעלא: י"ד ועל חרבך תיחי
 ונת אחורך תפליח ויהי כד נעברון
 בנויה על פתגמי אוריאת ותעדי
 גיריה מעל צורך: י"ה ונטר עשו
 דכבו ליעקב על ברקתא די ברביה
 אבוהי ואמר עשו בלביה דרבון
 יומי אבלי דאבא ואקטול גת יעקב
 אחי: י"ז ואתחנה לרבקה גת פתגמי
 עשו ברה רבא ושלחת וקרת ליעקב
 ברה ועינא ואמרת ליה הא עשו
 אחורך פמן לך למקטלך: י"ח ובען ברי
 קבל מני וקום אזיל לך לנת לבן
 אחי לתרון: י"ט ותתיב עמיה יומין
 ועירין עד דיתוב ורגא דאחורך:

לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים
 ודגן ותירש סמכתיו ולכה אפוא מה
 אעשה בני: י"ב ויאמר עשו אל אביו
 הברכה אחת הוא לך אבי ברכני גם
 אני אבי וישא עשו קלו ויברך: י"ג וען
 יצחק אביו ויאמר אליו הנה משמני
 הארץ והיה מושבך ומטל השמים
 מעל: י"ד ועל חרבך תחיה ואת אחיך
 תעבד והיה כאשר תרד ופרקת עלו
 מעל צווארך: י"ה וישטם עשו את יעקב
 על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר
 עשו בלבו יקרו ימי אבלי אבי
 ואהרנה את יעקב אחי: י"ז ויגד
 לרבקה את דברי עשו בנה הגדל
 ותשלח ותקרא ליעקב בנה הקטן
 ותאמר אליו הנה עשו אחיך מתנחם

לך להרגך: י"ח ועתה בני שמע בקלי וקום ברח לך אל לבן אחי
 חרנה: י"ט וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך:

רש"י

בצבאותם. והיה כאשר תרד, לשון צער
 כמו: "אריד בשיחי", כלומר, כשיעברו
 ישראל על התורה ויהיה לך פתחון פה
 להצטער על הברכות שנטל "ופרקת עלו
 וגו'": (מא) יקרו ימי אבלי אבי, כמשמעו,
 שלא אצער את אבא, ומדרשי אגדה לכמה
 פנים יש: (מב) ויגד לרבקה, ברוח הקדש
 הגד לה מה שעשו מהרהר בלבו. מתנחם
 לך, נחם על האהרה לחשב מחשבה אחרת,
 להתנבר לך ולהרגך. ומדרש אגדה: כבר
 אפה מת בעיניו ושתה עליך כוס של
 תנחומים, ולפי פשוטו: לשון תנחומים,

גביר, ברכה זו שביעית היא, והוא עושה
 אותה ראשונה? אלא אמר לו: מה תועלת
 לך בברכה? אם תקנה נכסים, שלו הם,
 שהרי גביר שמתי לך ומה שקנה עבד,
 קנה רבו. ולכה אפוא מה אעשה, איה,
 אפוא, אבקש מה לעשות לך? (לח) הברכה
 אחת, היא זו משמשת לשון תמימה, כמו:
 "הבמתנים"? "השמנה היא"? "הקמות
 נבל"? (לט) משמני הארץ וגו', זו איטלקי"א
 של גן. ועל חרבך, כמו 'בחרבך' יש על
 שהוא במקום אות ב', כמו: "עמדתם
 על חרבכם", בחרבכם, "על צבאתם",

עד דיתוב ריגנא דאחוד מנן
 ויתנשי ית די עבדך ליה ואשלח
 ואדברנך מתמן למה אתפל אף
 תריכין וימא חד: ^א ואמרת רבקה
 ליצחק עקית בחיי מן קדם בנת
 חתאה אם נסיב יעקב אתמא מבנת
 חתאה כאלין מבנת ארעא למה לי
 סיין: ^א וקרא יצחק ליעקב ובריה
 יתיה ופקריה ואמר ליה לא תסב
 אתמא מבנת כנען: ^ב קום אזיל לפדן
 ארם לבית בתואל אבוהא דאמך
 וסב לך מתמן אתמא מבנת לכן
 אחוהא דאמך: ^ג ואל שדי יברך יתך
 ויפשוך ויסגנך ויתיה לכנשת שבטיי:
^ד וימן לך ית ברקתא דאברהם לך
 ולבניה עמך למירמך ית ארע
 תוחביתך די יתב ^ה לאברהם:
^ו ושלח יצחק ית יעקב ואזיל לפדן
 ארם לות לכן בר בתואל ארמאה
 אחוהא דרבקה אמיה דיעקב ועשו:
 ויתזא עשו ארי בריה יצחק ית יעקב
 ושלח יתיה לפדן ארם למסב ליה
 מתמן אתמא דר בריה יתיה ופקיד
 עלוהי למימר לא תסב אתמא מבנת

מה עד-לשוב אף-אחיה ממוך ושכח
 את אשר-עשית לו ושלחתי ולקחתיך
 משם למה אשכל גם-שניכם יום
 אחד: ^א ותאמר רבקה אל-יצחק קצתי
 בחיי מפני בנות חת אם-לקח יעקב
 אשה מבנות-חת כאלה מבנות הארץ
 למה לי חיים: ^ב כח ^א ויקרא יצחק אל-
 יעקב ויברך אותו ויצוהו ויאמר לו לא-
 תקח אשה מבנות כנען: ^ג קום לך
 פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך
 וקח-לך משם אשה מבנות לכן אחי
 אמך: ^ד ואל שדי יברך אתך ויברך
 וירבך והיית לקהל עמים: ^ה ויתן
 לך את-ברכת אברהם לך ולזרעך
 אתך לרשתך את-ארץ מגוריך אשר-
 נתן אלהים לאברהם: ^ו שבעי ה וישלח
 יצחק את-יעקב וילך פדנה ארם אל-

לכן בן-בתואל הארמי אחי רבקה אם יעקב ועשו: ^ו וירא
 עשו כי-ברך יצחק את-יעקב ושלח אותו פדנה ארם לקחת-לו
 משם אשה בברכו אותו ויצו עליו לאמר לא-תקח אשה מבנות

^א קריף זעירא.

רש"י

כמו לפדן. ביתה בתואל, לבית בתואל, כל
 תבה שצריכה למ"ד בתחלתה, הטיל לה
 ה"א בסופה: (ג) ואל שדי, מי שדי
 בברכותיו למתברכין מפיו, יברך אותך:
 (ד) את-ברכת אברהם, שאמר לו: "ואעשה
 לגוי גדול", "והתברכו בורעך" יהיו אותן
 ברכות האמורות לה, (בשבילך), מן צד
 אותו הגוי ואותו הברכה: (ח) אם
 יעקב ועשו, איני יודע מה מלמדנו:

מתנחם הוא על הברכות בהריגתך:
 (מד) אחרים, מועטים: (מה) למה אשכל,
 אהיה שכולה משניכם. למד על הקובר את
 בניו שקרוי שכול, וכן ביעקב אמר: "כאשר
 שכלתי, שכלתי". גם-שניכם, אם יקום עליך
 ואמה תהרגנו, נעמדו בניו ויהרגוה, ורוח
 הקדש נזקק בה ונתנבאה שביום אחד
 ימותו, כמו שמפרש פסוק 'המקנא לאשתו':
 (מו) קצתי בחיי, מאסתי בחיי: (ב) פדנה,

אונקלוס

בְּנֵעֵן: וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב מִן אֲבוֹהֵי יַמִּין
אֲמִיָּה וְאֵזֶל לְפָנֵי אָרָם: ה' וַיֵּרָא עֵשָׂו
אֶרֶי בִישָׂא בְּנֵעֵן בְּעֵינָי יִצְחָק
אֲבוֹהֵי: ה' וְאֵזֶל עֵשָׂו לֹת יִשְׁמַעְאֵל
וַיְנַסִּיכַת יֵת מַחֲלַת בֵּית יִשְׁמַעְאֵל בֵּר
אֲבָרְהָם אֲחִיָּה דְנִבְיֹות עַל נְשׁוּהֵי
לֵיה לְאַנְתּוֹ: ס ס ס

בְּנֵעֵן: וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב מִן אֲבוֹהֵי יַמִּין
וְאֵל־אִמּוֹ וַיֵּלֶךְ פָּדְנָה אָרָם: ה' וַיֵּרָא עֵשָׂו
כִּי רַעוּת בְּנוֹת בְּנֵעֵן בְּעֵינָי יִצְחָק אֲבוֹי:
ט וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל־יִשְׁמַעְאֵל וַיִּקַּח אֶת־
מַחֲלַת | בֵּית־יִשְׁמַעְאֵל בֶּן־אֲבָרְהָם

אֲחֹת נְבִיּוֹת עַל־נְשָׁיו לֹו לְאִשָּׁה: ס ס ס

רש"י

וַחֲשׁב: י"ד שֶׁלְפָנַי לְדַת יוֹסֵף וּשְׁלֹשִׁים שָׁל
יוֹסֵף וְחֲשַׁע מִשְׁמֶלֶךְ עַד שֶׁבָּא יַעֲקֹב, הָרִי ג',
וּכְשֶׁפָּרַשׁ מֵאֲבִיו הָיָה בֶן ס"ג, הָרִי ק"ו וְהוּא
אוֹמֵר "שְׁלֹשִׁים וּמֵאוֹת שָׁנָה", הָרִי חֲסָרִים
י"ד שָׁנִים, הָא לְמִדָּת, שְׂאֲחֵר הַבְּרִכּוֹת
נְטֻמָּן בְּבֵית עֶבֶר י"ד שָׁנִים (אֲכָל לֹא נִעְנַשׁ
עֲלֵיהֶם בְּכּוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי לֹא פָּרַשׁ יוֹסֵף
מֵאֲבִיו אֲלָא כ"ב שָׁנָה, דְּהֵינּוּ מֵי"ז עַד ל"ט,
כְּנִגְדׁ כ"ב שְׁפָרַשׁ יַעֲקֹב מֵאֲבִיו וְלֹא כְּבָדוֹ,
וְהֵם כ' שָׁנִים בְּבֵית לָבָן וְשָׁחִי שָׁנִים שֶׁשָּׁהָה
בְּדִרְבָּה, כְּדָרְתִּיב: "וַיֵּכֶן לוֹ בֵּית וְלִמְקַנְהוּ
עֲשֶׂה סְכוּת", וּפְרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכָרוּנָם לְכַרְכָּה
מִדָּה הַפְּסוּק, שֶׁשָּׁהָה י"ח חֲדָשִׁים בְּדִרְבָּה,
דְּבֵית הָהוּה בִּימּוֹת הַגְּשָׁמִים וְסְכוּת הוּוּ בִּימּוֹת
הַחֶמֶה וְלִחְשָׁבוֹן הַפְּסוּקִים שֶׁחֲשָׁבָנוּ לְעֵיל
מִשְׁפָּרַשׁ מֵאֲבִיו עַד שֶׁיָּרַד לְמִצְרַיִם שֶׁהָיָה
בֶּן ק' שָׁנִים, שֶׁשָּׂם אָנּוּ מוֹצֵאִים עוֹד י"ד
שָׁנִים, אֲלָא וְדָאִי נְטֻמָּן בְּבֵית עֶבֶר בְּהִלְיָכּוֹתוֹ
לְבֵית לָבָן לְלַמֵּד תּוֹרָה מִמּוֹ, וּבִשְׁבִיל זְכוּת
הַתּוֹרָה לֹא נִעְנַשׁ עֲלֵיהֶם, וְלֹא פָּרַשׁ יוֹסֵף
מִמּוֹ אֲלָא כ"ב שָׁנָה, מִדָּה כְּנִגְדׁ מְדָה. עַד
כָּאן מִצְאֵתִי בְּרַש"י (יָשׁוּ). עַל־נְשָׁיו, הוֹסִיף
רַשְׁעָה עַל רַשְׁעוֹתָ (רַצָּה לּוֹמֵר: מְרַשְׁעַת עַל
מְרַשְׁעִיּוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ כְּבָר, וְקָל לְהַבִּין), שְׁלֹא
גָרַשׁ אֶת הָרְאשׁוֹנוֹת:

(1) וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב, מִחֶבֶר לְעֵנָן שֶׁל מַעֲלָה:
"וַיֵּרָא עֵשָׂו כִּי בָרַךְ יִצְחָק וְגו'" וְכִי שִׁלַּח אוֹתוֹ
פָּדְנָה אָרָם, "וְכִי שׁוֹמַע יַעֲקֹב אֶל אֲבִיו וְהֵלֶךְ
פָּדְנָה אָרָם, וְכִי רַעוּת בְּנוֹת בְּנֵעֵן, וְהֵלֶךְ גַּם
הוּא אֶל יִשְׁמַעְאֵל: (ט) אֲחֹת נְבִיּוֹת, מִמִּשְׁמַע
שְׁנָאֵמֵר "בֵּית יִשְׁמַעְאֵל", אֵינִי יוֹדַע שֶׁהָיָה
אֲחֹת נְבִיּוֹת? אֲלָא לְמָדְנוּ שְׂמַת יִשְׁמַעְאֵל
מִשְׁיַעֲרָה לְעֵשָׂו, קָדָם נְשׂוֹאֵיָה, וְהִשְׁאִיָּה נְבִיּוֹת
אֲחִיָּה, וְלְמָדְנוּ שֶׁהָיָה יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ הַפָּרָק בֶּן
ס"ג שָׁנִים, שֶׁהָרִי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן ע"ד שָׁנִים הָיָה
כְּשֶׁנּוֹלַד יַעֲקֹב, שִׁי"ד שָׁנָה הָיָה גְדוֹל יִשְׁמַעְאֵל
מִיִּצְחָק, "וַיִּצְחָק בֶּן ס' שָׁנָה בְּלִדָּת אוֹתָם",
הָרִי ע"ד, וְהִשְׁתַּחֲוִי הָיָה קל"ז, שְׁנָאֵמֵר: "וְאֵלֶּה
שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמַעְאֵל וְגו'". נִמְצָא, יַעֲקֹב כְּשִׂמַּת
יִשְׁמַעְאֵל בֶּן ס"ג שָׁנִים הָיָה, וְלְמָדְנוּ מִכָּאן
שֶׁנְטֻמָּן בְּבֵית עֶבֶר י"ד שָׁנָה, וְאַחֵר כָּךְ הֵלֶךְ
לְחָרָן, שֶׁהָרִי לֹא שָׁהָה בְּבֵית לָבָן לְפָנַי לְדַתוֹ
שֶׁל יוֹסֵף אֲלָא י"ד שָׁנָה, שְׁנָאֵמֵר: "עַבְדְּתִיךָ
אֶרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּשִׂתִּי בְּנִתְיָךְ, וְשֵׁשׁ שָׁנִים
בְּצִאנְךָ", וְשִׁכַר הֵצִיא מִשְׁנוֹלַד יוֹסֵף הָיָה,
שְׁנָאֵמֵר: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יֵלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף
וְגו'", וְיוֹסֵף בֶּן ל' שָׁנָה הָיָה כְּשֶׁמֶלֶךְ, וּמִשָּׁם
עַד שֶׁיָּרַד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם ט' שָׁנִים, ז' שֶׁל
שָׁבַע וּב' שֶׁל רַעֲב, וַיַּעֲקֹב אָמֵר לְפָרְעָה:
"יָמֵי שְׁנֵי מִגּוּרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאוֹת שָׁנָה", צֹא

הַפְּטֵרָה לְעֶרְב רֹאשׁ חוֹדֶשׁ שַׁחַל בַּשַּׁבָּת (שְׁמוֹאֵל־א, כו - יח)

וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מִחֵר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָּ בִּי יַפְקֵד מוֹשֶׁבְּךָ: ה' וְשִׁלְשֶׁתָּ תִרְדּוּ
מֵאֹד וּבָאֵת אֶל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבַּת אֶצֶל הָאֲבֹן

הָאוֹל: כ וַאֲנִי שְׁלֹשֶׁת הַחַצִּים צָדָה אוֹרָה לְשַׁלְּחֵלִי לְמַפְרָה: כ" וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח
 אֶת־הַנְּעָר לְךָ מִצָּא אֶת־הַחַצִּים אִם־אָמַר אָמַר לְנַעַר הִנֵּה הַחַצִּים | מִמֶּנָּה
 וְהִנֵּה קָחְנוּ | וְכֹאֵה כִּי־שָׁלוֹם לָךְ וַאֲנִי דָבַר חִי־יְהוָה: כ" וַאֲסִיֶּבֶה אִמְרֵי לְעֵלָם
 הִנֵּה הַחַצִּים מִמֶּנָּה וְהִלָּאָה לָךְ כִּי שַׁלַּחְךָ יְהוָה: כ" וְהִדְבַּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי
 וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה בִּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: כ" וַיִּסְתַּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ
 וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ אֶל־הַלְחָם עַל כַּחַם לְאָכֹל: כ" וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשָׁבוֹ כַּפֶּעַם |
 כַּפֶּעַם אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיּוֹר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבָנָר מִצַּד שְׂאוֹל וַיִּפְקֵד מְקוֹם
 דָּוִד: כ" וְלֹא־דָבַר שְׂאוֹל מְאוּמָה בְּיָוֵם הַהוּא כִּי אָמַר מִקְרָה הוּא בִלְתִּי מְהוֹר
 הוּא כִּי־לֹא מְהוֹר: כ" וַיְהִי מִמַּחֲרַת הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי וַיִּפְקֵד מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר
 שְׂאוֹל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מְדוּעַ לֹא־בָא בְּנִי־יְשִׁי גַם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלְחָם:
 כ" וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹל נִשְׂאָל נִשְׂאָל דָּוִד מַעֲמָדִי עַד־בֵּית לָחֶם: כ" וַיֹּאמֶר
 שַׁלַּחְנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בְּעִיר וְהוּא צְוָה־לִּי אֲחִי וְעַתָּה אִם־מִצָּאֵתִי
 חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא וְאַרְאֶה אֶת־אֲחִי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שַׁלְחַן הַמֶּלֶךְ:
 ל וַיַּחֲרִיֶּאֱף שְׂאוֹל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בְּזִנְעוֹת הַמַּרְדּוֹת הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי־בַחַר
 אֶתָּה לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבִשְׂתֶךָ וּלְבִשְׂתֵּי עַרְוַת אִמֶּךָ: כ" כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 חִי עִלְיָה־אֲדַמָּה לֹא תִכּוֹן אֶתָּה וּמִלְכוּתְךָ וְעַתָּה שַׁלַּח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי
 בְּזִמּוֹת הוּא: כ" וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יוֹמַת מִה
 עֲשֵׂה: כ" וַיִּטֵּל שְׂאוֹל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַפְתּוֹ וַיִּדַע יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הִיא
 מַעַם אָבִיו לְהַמִּית אֶת־דָּוִד: כ" וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשַּׁלְחָן בַּחֲרִי־אָף
 וְלֹא־אָכַל בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לָחֶם כִּי נַעֲצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוּ אָבִיו: כ" וַיְהִי
 כַּבֶּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה לְמוֹעֵד דָּוִד וַנְּעָר קָמָן עִמּוֹ: כ" וַיֹּאמֶר לְנַעֲרָו רִץ
 מִצָּא נָא אֶת־הַחַצִּים אֲשֶׁר אֲנִכִּי מוֹרָה הַנְּעָר רִץ וְהוּא יָרָה הַחֹצֵי לְהַעֲבֹרוֹ:
 כ" וַיָּבֵא הַנְּעָר עַד־מְקוֹם הַחֹצֵי אֲשֶׁר יָרָה יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָי הַנְּעָר
 וַיֹּאמֶר הֲלוֹא הַחֹצֵי מִמֶּנָּה וְהִלָּאָה: כ" וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָי הַנְּעָר מִהֵרָה חוֹשֶׁה
 אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלְקַט גַּעַר יְהוֹנָתָן אֶת־הַחַצִּים הַחֹצֵי כַּחַם וַיָּבֵא אֶל־אֲדָנָיו: כ" וַהֲנַעֲר
 לֹא־יָדַע מְאוּמָה אֵךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת־הַדְּבָר: כ" וַיִּמְנַן יְהוֹנָתָן אֶת־כַּלְיוֹ
 אֶל־הַנְּעָר אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ הִבִּיא הָעִיר: כ" הַנְּעָר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֶצֶל
 הַנָּגֶב וַיִּפֹּל לְאַפְּיוֹ אֲרֻצָּה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּשְׁקוּ | אִישׁ אֶת־רַגְלוֹ וַיִּכְבּוּ
 אִישׁ אֶת־רַגְלוֹ עַד־דָּוִד הַגְּדִיל: כ" וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לָךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
 נִשְׁפַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֹאִמַר יְהוָה יִהְיֶה | בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זֵרְעֵי
 וּבֵין זֵרְעֶךָ עַד־עוֹלָם: